

RAFAEL
ŽORDANO

DRUGI ŽIVOT
počinje kada shvatiš
da imaš samo
JEDAN...

Prevela s francuskog
Ana Martinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Raphaëlle Giordano

TA DEUXIÈME VIE COMMENCE QUAND TU COMPRENDS
QUE TU N'EN AS QU'UNE...

Copyright © 2015 Groupe Eyrolles, Paris, France

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Maštam o tome da svako od nas može ispoljiti svoje talente i preuzeti odgovornost za ostvarenje sopstvene sreće zato što ništa nije važnije nego živeti u skladu sa snovima iz svog detinjstva...

*Srećan put,
Rafael.*

1

Sve krupnije i krupnije kapi kiše raspršivale su se po vetrobranskom staklu. Brisači su škripali, a ja sam cvokotala od straha grčevito stiskajući volan...

Mlazevi kiše ubrzo su postali takvi da sam instinktivno usporila. Samo bi mi još falilo da doživim saobraćajnu nesreću! Da li su se to elementarne nepogode urotile protiv mene? Noje, jesi li tu? Kakav je ovo potop?

Odlučila sam da presečem sporednim putevima kako bih izbegla saobraćajnu gužvu koja se stvara petkom predveče i kako se ne bih mrcvarila po velikim prenatrpanim saobraćajnicama u koloni vozila što se rasteže poput harmonike u ritmu kreni-stani. Ne želim da izigravam Iveta Orner* na četiri točka! Uzalud sam

---

* *Yvette Horner* (1922) – francuska muzičarka i kompozitorka poznata kao virtuoz na harmonici. (Prim. prev.)

pokušavala da razaznam natpise, dok se gore skupina bogova ludo zabavljala bacajući iz sve snage mlazeve kiše po staklu mog auta kako bi me još više omela. I kao da to nije bilo dovoljno, moj GPS je odjednom odlučio, na rubu tamne šume, da mi ne bude više saputnik. Tehničko-logističko razmimoilaženje za neposrednu posledicu ima to da ja idem pravo dok se uređaj nekontrolisano okreće ili, bolje rečeno, više ne radi!

Treba dodati da tamo gde sam se zadesila, GPS uređaji ne funkcionišu ili rade pogrešno. To mesto je bilo zaboravljena zona na mapama, a biti tamo značilo je ne biti nigde. Pa ipak...

Taj mali kompleks preduzeća, to neizvesno pregrupisanje retko isplativih kompanija, što su za mog gazdu predstavljale dovoljan trgovinski potencijal kako bi opravdao moj premeštaj. Možda se iza svega krio i neki manje racionalan razlog. Otkako mi je smanjio platu za petinu, imala sam neprijatan utisak kao da mi čini uslugu što mi je poverio poslove koje drugi nisu želeli. Eto zašto sam se našla u kavezu na točkovima u kome se truckam po putevima velikih pariskih predgrađa baveći se beznačajnim poslovima...

Hajde, Kamij... Prestani da mozgaš i koncentriši se na vožnju!

Iznenadan prasak... Zastrašujući zvuk koji mi je ubrzao puls na 120 otkucaja u minuti, zbog čega sam nekontrolisano skrenula u stranu. Glava mi udari u staklo vetrobrana i iznenada postadoh svesna da nije samo

---

puka priča da vam u ovakvim situacijama za dve sekunde čitav život prođe kroz glavu. Posle nekoliko trenutaka nesvesti, pribrao se i dotakoh čelo... Nema ničega sluzavog. Samo velika čvoruga. Pregled na brzinu... Ne, nemam bolove na drugim mestima. Srećom, više sam uplašena nego što sam stvarno povređena!

Izađoh iz auta i na brzinu se ogrnuh kabanicom kako bih videla koliki je kvar: probušena guma i ulubljen blatobran. Pošto je napad panike prošao, strah ustupi mesto besu. *Zaboga!* Da li je moguće doživeti sve ove pehove u samo jednom danu? Prigrabih telefon kao pojas za spasavanje. Očigledno, nije bilo dometa za mobilnu mrežu. Jedva da me je to iznenadilo, pomirila sam se sa zlom sudbinom koja me je pratila.

Minuti su prolazili. Ništa. Niko. Sama, izgubljena u ovom pustom predelu. Očaj je počeo da me sve više savladava, a grlo mi je postajalo sve suvlje.

Kreni, umesto što paničiš! Mora da ovde negde postoji neka kuća...

Napustila sam potom svoj zaklon i navukla na sebe zaštitni prsluk koji mi je i te kako bio dobrodošao za tu priliku.

Šta je tu je! I da budem do kraja iskrena, s obzirom na okolnosti, bilo me je baš briga što nisam nimalo *glamurozno* izgledala.

Posle desetak minuta koji su mi se činili kao večnost, nabasala sam na kapiju nečijeg imanja. Pritisnula sam

dugme na interfonu s video-nadzorom kao da zovem hitnu pomoć.

Jedan čovek mi iza zatvorenih vrata odgovori krajnje sumnjičavim glasom, kakvim se obraćamo nepoznatim gostima.

„Da? Šta vam treba?“

Stisnuh palčeve da domaćini budu gostoljubivi i bar malo solidarni!

„Dobro večer, gospodine... Žao mi je što vas uznemiravam, ali imala sam automobilsku nezgodu na rubu šume, tamo iza vaše kuće... Pukla mi je guma, a moj mobilni telefon nema domet... Nisam mogla da pozovem pomoć...“

Poskočih kad začuh kako se metalna kapija otvara. Da li je moj tužan pogled poput izgubljenog koker španijela ili moj izgled utopljenika ubedio vlasnika ovog imanja na rubu šume da mi pruži sklonište? Nema veze. Uvukoh se unutra bez reči i ugledah divno osobeno zdanje, okruženo baštom isto tako dobro osmišljenom kao i unutrašnjost kuće. Pravi dragulj usred ove pustare!

2

Na prednjem ulazu u kuću upalila su se svetla, a zatim su se otvorila vrata. Približavala mi se silueta stasitog muškarca ispod ogromnog kišobrana. Kada je čovek stigao do mene, primetih njegovo izduženo i skladno lice, poprilično markantnih crta. Bore su mu lepo pristajale. Šon Koneri u francuskom stilu. Primetila sam da ima dve naglašene jamice na kraju izražajnih nasmešenih usana, što mu je u pogledu fizionomije davalo simpatičan izgled. Izgled koji je pozivao na dijalog. Mora da je svoje šezdesete godine dočekaao držeći se čvrsto na nogama i ne gubeći vedar duh. Njegove oči lepe svetlosive boje sijale su veselo poput dva klikera uglačana brižnom dečaćkom rukom. Proseda kosa mu je bila začuđujuće bujna za nekog njegovih godina, blago proređena samo na čeonom delu u vidu finih polukružnih zalizaka. Kratko podšišana i pažljivo oblikovana brada,

kao uostalom i rastinje u njegovom vrtu, svedočila je o čoveku istančanog ukusa ne samo u fizičkom nego i duhovnom pogledu.

Pozvao me je da pođem s njim unutra. Zaustavih se u svojoj nemuštoj analizi.

„Uđite! Mokri ste do gole kože!“

„H... Hvala! Veoma ste ljubazni. Izvinite još jednom što vam smetam...“

„Nemojte da se izvinjavate. Nema problema. Hajdete, sedite, idem da vam donesem peškir da se malo osušite.“

U tom trenutku prišla nam je elegantna žena koja mu je, kako sam pretpostavljala, bila supruga. Njeno lepo ljubazno lice na trenutak dobi namršten izraz kad je primetila kako ulazim u njen dom.

„Dragi, je li sve u redu?“

„Da, da, u redu je. Ova gospođa je imala automobilsku nezgodu na putu i izgubila je signal za mobilnu mrežu tamo na rubu šume. Potreban joj je telefon i da malo predahne.“

„Ah da, naravno...“

Pogledala me je ledenim pogledom i ljubazno me ponudila čajem, što sam odmah prihvatila.

Dok je odlazila u kuhinju, njen muž je silazio niz stepenice s peškirom u ruci.

„Hvala, gospodine, baš ste ljubazni.“

„Klod. Zovem se Klod.“

„Ah... Ja sam Kamij.“

„Izvolite, Kamij. Telefon je ovde, ako želite.“

„Odlično. Neću dugo.“

„Koliko god vam treba.“

Približavala sam se telefonu na lepoj rafiniranoj drvenoj komodi, iznad koje se nalazilo delo savremene umetnosti. Ovi ljudi očigledno imaju ukusa, a i dobro su situirani... Kakva sreća što sam naletela na njih (a ne na skrovište nekog manijaka čija su meta očajne domaćice)!

Uzeh slušalicu i ukucah broj svoje osiguravajuće kuće. Pošto nisam znala da odredim gde se tačno nalazi moj auto, predložila sam šlep-službi da dođe prvo po mene uz pristanak mojih domaćina. Rekoše mi da će stići za sat vremena. Odahnuh u sebi: događaji su krenuli u dobrom pravcu.

Pozvala sam potom kuću. Klod je diskretno uzeo žarač i otišao u drugi deo prostorije da se pobrine za vatru, koja je pucketala u kaminu. Pošto je telefon zvonio osam puta, što mi se učinilo kao večnost, javio se moj muž. Po glasu sam mogla da pogodim da je bio posađen ispred televizora. Bez obzira na sve, nije bio nimalo iznenađen ni zabrinut što me čuje. Navikao je da se ponekad kući vraćam kasno. Objasnila sam šta mi se sve desilo. On me je slušao ubacujući poneki uzvik i cokćući. Potom mi je postavio tehnička pitanja: za koliko će doći šlep-služba da me pokupi, koliko će to koštati. Bila sam krajnje iznervirana i njegovo ponašanje me je toliko izludelo da sam poželela da mu se izvičem u slušalicu! Zar nije mogao da pokaže malo empatije bar ovaj put? Spustila sam slušalicu, van sebe od besa,

pošto sam rekla da ću se snaći i da ne mora da me čeka i neka ide na spavanje.

Ali ruke su mi se tresle i osećala sam kako mi se oči pune suzama. Nisam čula da mi se Klod približava, tako da sam poskočila kada mi je spustio ruku na rame.

„Da li je sve u redu? Jeste li dobro?“, upitao me je glasom punim razumevanja, kakav sam želela da malopre čujem od svog muža.

Sagnuo se da bi bio u visini mog lica i ponavljao:

„Je li sve u redu, jeste li dobro?“

I tada me je nešto u njegovom ponašanju slomilo: usne su počele da mi podrhtavaju i nisam mogla da zadržim suze... Maskarada od maskare na mom licu – pustila sam da izađu iz mene prenamomilane frustracije koje su se nakupile poslednjih nedelja, meseci, godina...

3

U početku nije ništa govorio. Ostao je tako, ukopan, držeći toplu ruku na mom ramenu u znak saosećanja.

Kada su mi suze usahnule, njegova žena, koja je u međuvremenu spustila ispred mene šolju iz koje se pušio čaj i donela mi nekoliko maramica, povukla se na sprat, osetivši, sigurno, da bi njeno prisustvo moglo da prekine spasonosno ispovedanje.

„Iz-izvinite, ovo je neverovatno! Ne znam šta se zbiva sa mnom... Trenutno sam prenapeta, a povrh svega i ovaj očajan dan!“

Klod, koji je seo u fotelju preko puta mene, slušao me je pažljivo. Bilo je nečeg u njemu što je pozivalo na ispovest. Gledao me je pravo u oči. Nije to bio ni ispitivački ni nametljiv pogled. To je bio pogled dobrodošlice kao širom otvorene ruke.

Oči su mi bile prikovane za njegove i osećala sam da ne treba da lažem. Da mogu da se predstavim ne skrivajući ništa. Jedna po jedna, unutrašnje kočnice su popuštale. Nema veze. Ili još bolje?

Poverila sam mu ono što me je najviše mučilo, objasnivši mu kako su nakupljene mikrofrustracije na kraju počele da nagrízaju moju radost življenja iako sam *a priori* imala sve da budem srećna...

„Vidite, ja nisam nesrećna, ali nisam ni istinski srećna... A užasan je taj osećaj da mi sreća klizi kroz prste! No ne želim ni u kom slučaju da se obratim lekaru; on bi mi verovatno rekao da sam u depresiji i prepisao bi mi lekove! Ne, to je samo vrsta mrzovolje... Ništa ozbiljno, ali ipak... To je kao da je srce negde nestalo. Ne znam da li sve ovo više ima smisla!“

Imala sam utisak da su ga moje reči jako pogodile te sam se zapitala da se u njima nije možda i sam prepoznao. S obzirom na to da smo se poznavali manje od jednog sata, među nama je zavládala čudna klima poverenja. Do malopre sam mu bila potpuno nepoznata, a evo me sada kako u svom intimnom ispovedanju prelazim više faza odjednom, povezujući ishitreno naše životne priče.

Očigledno ga je moja ispovest dirnula u bolnu tačku, pa je odlučio da me na originalan način uteši.

„Razlozi zbog kojih ćemo živeti potrebni su nam u istoj meri kao i sredstva od kojih ćemo živeti“, rekao je

---

Abe Pjer.* Prema tome ne treba govoriti da to nema značaja. Naprotiv, to ima ogroman značaj! Ne treba olako prelaziti preko bolova u duši. Dok vas slušam, mislim čak da znam šta vas muči...”

„Ah, stvarno?“, upitala sam dok sam se ponovo povlačila u sebe.

„Da...”

Kolebao se na trenutak treba li da nastavi ili ne, kao da je pokušavao da odgonetne hoću li dobro prihvatiti njegovo razotkrivanje... Procenio je da treba, jer je rekao poverljivim glasom:

„Sigurno patite od akutnog rutinitisa.“

„Od čega?“

„Od akutnog rutinitisa. To je oboljenje duše koje pogađa sve više ljudi u svetu, posebno na Zapadu. Simptomi su gotovo uvek isti: pad motivacije, hronična mrzovolja, osećaj uzaludnosti i nemogućnosti da se bude srećan uprkos materijalnom izobilju, praznina, melanholičnost...”

„Ali... Kako sve to znate?“

„Ja sam rutinolog.“

„Rutino-šta?“

Bilo je nadrealno!

---

* Abbé Pierre (1912–2007) – katolički sveštenik koji se odrekao bogatstva i svoj život posvetio pomaganju beskućnicima, zbog čega je postao jedan od najpoštovanijih ljudi u Francuskoj. (Prim. prev.)

Izgleda da se navikao na tu vrstu reakcija jer je zadržao i dalje smiren i hladnokrvan izraz lica.

Objasnio mi je potom u nekoliko rečenica šta je to rutinologija – nova disciplina još nedovoljno poznata u Francuskoj, ali već dosta rasprostranjena u ostalim delovima sveta. Ispričao mi je i kako su istraživači i naučnici shvatili da su ljudi sve više pogođeni tim sindromom i kako, iako nismo u depresiji, možemo imati osećaj praznine, jednu pravu pustoš u duši izazvanu utiskom da imamo sve uslove da dosegneмо sreću, ali ne znamo put do nje.

Slušala sam ga širom otvorenih očiju, upijajući njegove reči koje su tako dobro opisivale ono što sam osećala, što ga je podstaklo da nastavi:

„Znate, rutinitis na prvi pogled deluje kao bezazlen bol, ali on može da naštetiti čitavoj populaciji: da dovede do pesimizma, cunamija osećanja duševne praznine, katastrofalnih oluja mračnog raspoloženja. Uskoro, osmeh će biti na putu izumiranja! Ne smejte se, to je istina! A da ne spominjem efekat leptira! Ovaj fenomen koji se sve više širi zahvata sve veći deo populacije... Poodmakli rutinitis može negativno da utiče na raspoloženje u čitavoj jednoj zemlji!

U njegovom grandioznom načinu izražavanja osetila sam nameru da mi tim preterivanjem povрати osmeh na lice.

„Ne preterujete li, ipak, malo?“

„Da, malo! Ne možete da zamislite broj analfabeta sreće! A da ne govorimo o emocionalnoj nepismenosti! Baš jadno... Mislite li da ima ičeg goreg od utiska da vam život izmiče jer niste imali hrabrosti da ga oblikujete u skladu sa sopstvenim željama, jer niste mogli da ostanete verni svojim suštinskim vrednostima, detetu kakvo ste bili, svojim snovima?“

„Mmm, mmm... Sigurno...“

„Nažalost, razvijanje sposobnosti da budemo srećni ne učimo u školi. Postoje, međutim, tehnike za to. Možemo imati mnogo novca i biti krajnje nesrećni, ili naprotiv, imati malo novca i znati uživati u životu kao niko... Sposobnost da budemo srećni stvara se, osnažuje iz dana u dan. Dovoljno je ponovo preispitati svoj sistem vrednosti, promeniti način gledanja na život i događaje.“

Ustade da donese sa velikog stola posudu punu slatkiša, zatim se vrati i ponudi me da ih uzmem uz čaj. Rasejano uze nekoliko komada nastavljajući naš razgovor, koji mu se izgleda veoma svideo. Dok sam ga slušala kako mi priča o važnosti povratka samoj sebi, da sebe više volim kako bih bila u stanju da pronađem svoj put i sreću, da učinim da ona zasija oko mene, pitala sam se šta li je to preživeo kad ga se sve ovo toliko tiče...

Bio je toliko ostrašćen dok je pokušavao da podeli sa mnom to svoje ubeđenje. Iznenada je začutao i uperio u mene blagonaklon pogled, čitajući me kao otvorenu knjigu.

„Znate, Kamij, većina stvari koja vam se u životu dešava zavisi od toga šta se događa ovde gore“, nastavio je tapkajući se po temenu. „U vašoj glavi. Moć uma neprestano nas iznenađuje! Zamislite u kojoj meri vaše misli utiču na vašu realnost... To me pomalo podseća na fenomen koji Platon opisuje u Mitu o pećini: okovani u pećini, ljudi imaju pogrešnu sliku o realnosti jer o njoj imaju samo deformisane slike stvari koje vatra iza njih projektuje po zidu.“

Uživala sam u tišini u ovoj čudnoj situaciji! Moram takođe priznati da nisam očekivala da ću filozofirati u ugodnom salonu samo sat vremena posle automobilske nezgode!

„Povlačite paralelu između Platonovog mita i načina funkcionisanja našeg uma? Au...“

Moja reakcija ga je nasmejala.

„Ali tako je! U tome pronalazim paralelu s mislima koje stavljaju filter između realnosti i nas samih i preobražavaju realnost u skladu s našim uverenjima, *a priori* mišljenjima, sudovima... a ko sve to stvara? Vaš um! Jedino vaš um! Ja to zovem fabrikom misli. Prava fabrika! Dobra vest je što imate moć da te misli menjate. Da li ćete ih obojiti u ružičasto ili crno zavisi od vaše volje... Možete preusmeriti svoj um da prestane da vas vodi u pogrešnom pravcu: dovoljno je imati malo doslednosti, istrajnosti i poznavati metodu...“

Bila sam preneražena. Dvoumila sam se da li da ga smatram za ludaka ili da aplaudiram njegovom

---

neverovatnom govoru. Nisam uradila ni jedno ni drugo, nego sam se zadovoljila potvrdnim klimanjem glavom.

Osetio je da mi je dao najveći broj informacija koje sam u tom trenutku mogla da svarim.

„Izvinite me, ja vas gnjavim ovim svojim teorijama?“

„Ne, taman posla, nimalo! Mislim da su veoma zanimljive. Samo sam malo umorna, ne obraćajte pažnju...“

„Sasvim razumljivo. Neki drugi put, ako hoćete, biće mi osobito drago da vam još nešto ispričam o toj metodi... Ima zaista dokaza da ona pomaže ljudima da pronađu smisao i da ponovo počnu da planiraju kako da žive srećno.“

Ustao je i uputio se ka lepom radnom stolu od trešnjevog drveta. Izvadio je iz njega posetnicu i pružio mi je.

„Svratite, ako želite, neki put kod mene“, rekao je uz blag osmeh.

Pročitala sam:

KLOD DIPONTEL

Rutinolog

Ulica Boeti br. 15

75008 Pariz

Čvrsto sam držala posetnicu ne znajući još uvek šta da mislim o tome. Iz učtivosti sam rekla da ću razmisliti. Nije insistirao, naizgled ne pridajući mnogo pažnje mom odgovoru. Iako sam se profesionalno bavila prodajom, počela sam da se pitam nije li normalno da neko ko radi

za sebe pokušava da pridobije novog klijenta po svaku cenu? Možda je nedovoljna komercijalna agresivnost posledica velike samouverenosti. Bila sam ubeđena da ću, ako odbijem tu priliku, jedino ja biti na gubitku.

Ali u tom trenutku sam još uvek bila pod uticajem uzbuđenja koja su mi se desila te večeri, taj glupi udes, ta glupa olujna kiša, kao početak lošeg filma strave i užasa.... A sada rutinolog! Haluciniram... Za pet minuta pojavice se kamere i neko će viknuti: „Skrivena kamera!“

Začu se zvono. Na vratima ni kamere ni novinara, samo radnik šlep-službe koji je upravo stigao.

„Hoćete li da pođem s vama?“, upitao me je ljubazno Klod.

„Ne, stvarno, hvala vam... Nema potrebe. Učinili ste već toliko za mene. Ne znam kako da vam zahvalim...“

„Nema na čemu. Sasvim je normalno pomoći u takvoj situaciji! Pošaljite mi poruku kada stignete kući.“

„Važi! Doviđenja i hvala još jednom!“

Sela sam na prednje sedište do radnika šlep-službe da mu pokažem put do mesta nezgode. Bacila sam poslednji pogled kroz prozor i videla par koji me je pozdravljao sa ulaza. Zračili su ljubavlju i međusobnim poverenjem!

S takvom slikom spokojne sreće koja mi je lebdela u mislima, prepustila sam se odlasku u noć truckajući se u tom vozilu, u susret svojim realnim problemima...

Sutradan ujutru probudila sam se sa užasnom migrenom. Prodoran bol kao da mi neko burgija po glavi, nažalost, pretvoriće se samo u manje intenzivan tup bol koji će me kljucati u glavu poput dosadnog Pere Detlića čitavog dana. Provela sam nemirnu noć razmišljajući o rečima Kloda Dipontela. Da li me je zaista obuzeo akutni rutinitis? Da li praznina u duši koju osećam već nekoliko nedelja zavređuje da se upustim u jedan takav tretman uz pomoć stručnog lica? Jer na šta se ja zapravo žalim? Imam muža i divnog sina, stabilan posao... Možda samo treba jednostavno da se trgnem i prestanem da mozgam? Međutim, moj mali splin urbane hipsterke na pragu četrdesetih nije mi dao mira. Pokušala sam u više navrata da odvratim misli, ali uzalud...

Pokušavala sam, s vremena na vreme, uprkos svemu da stvari sagledam iz drugačije perspektive. Da ih

„posmatram sa strane“, kao što savetuju u psihološkim magazinima. Razmišljala sam o svim vidovima ljudske nesreće. O ljudima koje bombarduju. O onima koji pate od neizlečivih bolesti. O beskućnicima, nezaposlenima, ljudima koji nisu osetili ljubav... U poređenju s tim, moji problemi su bili marginalni! Ali kao što je rekao Klod Dipontel, ne treba porediti neuporedivo. Svako ima svoje aršine sreće ili nesreće. Nisam poznavala tog čoveka, međutim, izgledao je tako uravnoteženo, tako... odmereno!

Da, *odmereno*, to je prava reč. Naravno, nisam verovala u čudesne recepte koji transformišu naš život pomoću čarobnog štapića. Ali u pogledu promena, bio je tako uverljiv! Tvrдио je da rutina i mrzovolja nisu fatalnost, da možemo izabrati da budemo oni koji se ne mire sa dosadnom svakodnevicom i koji uspevaju da žive život punim plućima. Napravite od svog života umetničko delo... Projekat je *a priori* izgledao prilično nerealno, ali zašto ne probati, makar se samo okušati?

U teoriji, želja je bila tu. Ali u praksi? „Jednog dana, živeću u Teoriji, jer se u Teoriji sve odvija kako treba...“ Onda, kako krenuti u akciju i preskočiti fazu *treba samo da...?* Dok mi se to pitanje vrzvalo po glavi, jedva sam se naterala da ustanem. Vukla sam se kao prebijena mačka. A da čitava stvar bude još gora, nesvesno sam se prvo levom nogom oslonila na pod. Glupo sujeverje, ali u tome odmah prepoznah loš predznak. Trenutna reakcija mog mozga paralizovanog negativnim talasima: loš dan u najavi...

Sebastijen, moj navodni ljubljani dragi, jedva da me je i pozdravio. Izgleda da se borio s neposlušnom kravatom, i shvatih nehotice, između dve prigušene psovke, da kasni na sastanak. Dobro je što tog jutra nije morao još i Adrijena da vodi u školu. Uzdahnu jednom, pa još jednom.

Adrijen je, kako ste mogli i da pretpostavite, moj sin, star devet godina, šest meseci, dvanaest dana i osam sati. Uzbuđivalo me je, a ponekad i plašilo, to što je žurio da poraste; sve je išlo tako brzo! Previše brzo. Adrijen je, uostalom, sve radio unapred. Na svet je došao pre vremena. Još u stomaku je bio nemiran, praćakao se kao loptica skočica. Jedini način da ga zadržim na mestu bio je da ga vežem za stolicu. Unapred izgubljena bitka. Veoma rano smo morali da se pomirimo sa činjenicom da naše dete spada u kategoriju neumorne dece s viškom energije.

Ja takva nisam bila. Iako sam ga volela više od svega na svetu, s vremena na vreme sam pomišljala da bi mu trebalo staviti minijaturni aspirator za usisavanje energije ispod majice, i uključivati ga po potrebi, u zavisnosti od ponašanja ovog malog legitimnog tiranina.

Bez obzira na to što smo spadali u moderne roditelje, koji su i sami podizani u skladu sa savetima François Dolo – „svako dete je ličnost za sebe“, što smo potom i primenjivali u vaspitanju našeg deteta – shvatili smo da je naš sistem vaspitanja previše popustljiv. Pod

izgovorom da odnos sa detetom gradimo na osnovu dijaloga i poštovanja ličnosti deteta, suviše smo popustili dizgine...

„Moraš da postaviš granice!“, neprestano mi je ponavljala majka.

Naravno, bila je u pravu.

Granice: evo, dakle, šta sam već nekoliko meseci pokušavala da postavim kako bih ograničila naš preterano raspušten pristup. Čak sam pokušala s potpunim zaokretom, i išla sam iz jedne u drugu krajnost. Previše brutalno, nema šta... Ali radimo kako najbolje umemo, zar ne? Prekorevala sam neprestano Adrijena kako bih mu postavila granice. On je gundao, ali na kraju bi poslušao. Uprkos navikama veoma „slobodnog deteta“, imao je, na svu sreću, veoma dobro polazište.

Svesna da sam mu previše za vratom – za njegovo dobro, razmišljala sam – povremeno sam imala utisak da kao vodenica stalno vrtim ista neprijatna naređenja. Nisam nimalo uživala u toj ulozi. „Složi svoje stvari, istuširaj se, ugasi svetlo, uradi domaći, spusti dasku za ve-ce šolju...“

Odložila sam u u plakar kostim majke-drugarice i zamenila ga kostimom majke „ja postavljam pravila“. I ono što sam dobila na planu uspostavljanja svojih pravila, izgubila sam očigledno na kvalitetu odnosa. Između nas je zavladao napet odnos, tenzija. Kao između psa i mačke. To nije odgovaralo. Kao da više nismo uspevali

da se razumemo. Ali pitala sam se i kako može da se s nepunih deset godina ponaša kao predadolescent?

Mučena takvim mislima, ušla sam u njegovu sobu. Deset minuta pre polaska, udarao je pingpong lopticom po zidu, napola obučen. Navukao je dve rasparene čarape, kosa mu je bila raščupana, a soba u haosu ličila je na Bejrut iz sedamdesetih godina prošlog veka...

Pogledao me je svojim krupnim sjajnokestenjastim očima, uokvirenim začuđujuće dugim trepavicama, u kojima se uvek krio vragolast pogled. Na trenutak mi se pogled zadržao na tom okruglom licu finih crta s lepo oblikovanim usnama na kojima se ocrtavala grimasa kao odraz njegovog trenutnog raspoloženja. Kosa mu je čak i tako raščupana izgledala svilenkasta, pa je teško bilo doleteti i ne pomilovati je. Bio je lep taj mali đavolak! Oduprla sam se iskušenju da ga zagrlim, kako bih ostala dosledna svojoj ulozi zapovednika u pripravnosti zaduženog za uspostavljanje reda i discipline!

„Ali, maaaamaa! Zašto se nerviraš? Kul, opusti se!“, odgovorio mi je, proprativši reči pokretima koje je pokupio od aktuelnog zen-repera iz njegovog kulturnog spota.

To pomalo prkosno ponašanje sistematski me je izvodilo iz takta. Dok sam zatvarala vrata kupatila kako bih se na brzinu istuširala, nastavila sam da ga grdim i da gundam. Sapunala sam se nasumice, već neraspoložena zbog svoje liste obaveza za taj dan.

Dok sam izlazila iz kabine, namrštila sam se ugledavši svoj odraz u ogledalu. Bora između obrva dosegala

mi je do čela. Više mi se sviđalo kada mi je lice bilo potpuno zategnuto...

Gledala sam to lice, koje je nekada bilo lepo, i koje bi možda još uvek bilo lepo da nisam bila toliko bleđa, da su mi podočnjaci bili malo manje modri ispod zelenih očiju, ranije tako zavodljivih... Kao i moja plava svilenkasta kosa, koja bi, da joj posvećujem malo više pažnje i da je oblikujem, istakla moje okruglo lice. Sada već previše okruglo, zbog nagomilanih kilograma posle trudnoće i kroz godine, ali i zbog pribegavanja slatkijima. Kad god sam bila neraspoločena, izlaz sam nalezila u tim kratkotrajnim zadovoljstvima sa očigledno lošim posledicama. To mi je dodatno pokvarilo raspoloženje tog dana!

Vratila sam se žurno u sobu da se obučem i slučajno sam oborila ram sa slikom s našeg noćnog stočića. Podigoh ga u nameri da ga vratim na mesto. Lepa fotografija mene i mog muža iz vremena kada smo noću još uvek šetali po mesečini i smejali se pod vedrim zvezdanim nebom... Gde je nestao taj lepi muškarac sa sjajem u očima koji me je toliko uzbuđivao dok mi je šaputao nežne reči na uvo? Otkad nije načinio ni najmanji korak da me ponovo zavede? Međutim, bio je ljubazan. Savršeno ljubazan. Od pomisli na tu mlaku prijateljsku nežnost koja je zamenila strast s početka naše veze, obuzela me je mučna praznina. Nekada divlja i raskošna poput džungle, naša strasna osećanja pretvorila su se tokom

---

smene godišnjih doba u francuski vrt: predvidljiv, ravan, bez ijednog neposlušnog busena trave.

Zapravo, ljubav treba da buja, da pršti, da vri, da kulja, zar ne?

Bar smo mi tako gledali na te stvari. U kom trenutku se to promenilo? Sa dolaskom Adrijena? Kada je Sebastijen uznapredovao u službi? Ko će ga znati... Bilo kako bilo, ishod je isti: pošto smo zaglibljeni u našem bračnom mulju, ukalupljeni u udobnom životu, shvatala sam da je naš bračni život istrošen kao bezukusna prežvakana guma za žvakanje...

Prekinula sam te neprijatne misli jednim naglim pokretom i navukla na sebe prvo što mi je došlo pod ruku. Dođavola s gracioznošću i elegancijom! Uostalom, za koga, zašto? Otkako sam potpisala bračni ugovor, više nikog ne zanimam. Zato komfor, pre svega...

Odvela sam u žurbi sina u školu gundajući mu usput da ubrza. Brzo je bila magična reč našeg bitisanja. Ona je diktirala pravila, upravljala nama kao svemoćni tiranin i potčinjavala nas razornoj moći poput uboda obične male igle. Dovoljno je posmatrati ljude kako se penju u već krcat vagon gurajući i stiskajući putnike jer ne žele da sačekuju drugi voz, koji stiže za tri minuta, ili kako prolaze kroz crveno svetlo na semaforu kako bi uštedeli nekoliko sekundi, rizikujući da izazovu ozbiljnu saobraćajnu nesreću, ili one koji telefoniraju, puše ili jedu dok voze...

Ni ja nisam odstupala od tog pravila. Pošto mi auto nije bio na raspolaganju, trčala sam do metroa i malo je trebalo da poletim niz stepenice.

Odlična ideja ako želiš da polomiš nogu kako ne bi propustila voz, Kamij!

Zadihana, sva znojava uprkos hladnom vremenu, sručih se na sedište pitajući se kako ću se izboriti s predstojećim danom.

5

Vraćajući se sa sastanka s Klodom Dipontelom, pre osam dana, gurnula sam njegovu posetnicu u mantil. Otada sam je gužvala, gurkala, prevrtala po džepu, neodlučna da li da ga pozovem. Tačno devetog dana, dok sam izlazila s burnog sastanka u kancelariji kad me je šef javno opomenuo, odlučila sam da to više neće moći tako: nešto se mora promeniti! Nisam tačno znala kako, ni sa čim treba početi, ali pomislila sam da bi to Klod možda mogao znati...

Iskoristila sam pauzu za ručak da telefoniram. Još uvek sam osećala nervozu u stomaku zbog jutarnjeg sastanka.

Pošto je telefon nekoliko puta zazvonio, javio se.

„Da li je to gospodin Dipontel?“

„Da, ja sam.“

„Ovde Kamij, da li se sećate?“

„Ah, da. Dobar dan, Kamij. Kako ste?“

„Dobro, dobro, hvala. Zapravo... Ne baš tako dobro. Upravo vas zato i zovem.“

„Da?“

„Predložili ste mi da mi ispričate nešto više o svojoj metodi. To me zaista zanima. Pa ako imate vremena...“

„Pogledaću. Da vidimo... Petak u 19 časova, da li bi vam odgovaralo?“

Razmislih na brzinu šta ću sa Adrijenom... Onda pomislih da bi mogao nakratko da ostane sam dok mu se otac ne vrati s posla.

„Dogovoreno, odgovaraće mi... Hvala mnogo! Onda se vidimo u petak!“

Povedite računa o sebi... Te reči su mi još odzvanjale u ušima dok sam išla ka kancelariji. Tako prija kad vam neko ukaže malo pažnje! Nekoliko grama dobrodošlice u ovom surovom svetu! Svetu koji sam ja dobro poznavala budući da sam bila jedina žena među osmoricom komercijalista... Neumesne šale čitavog dana, humor na nivou srednjoškolaca koji je ponekad prelazio u zlonamernu ironiju. To me je sve više zamaralo. Želela sam stvarno nešto drugo... Možda autentičnije odnose. Naravno, bila sam zadovoljna što imam taj posao. U današnje vreme, stalan posao je pravi luksuz, često je govorila moja majka.

Ah, moja majka... Moj otac ju je ostavio malo pošto sam se rodila, i pošto nije potpuno nestao iz našeg života, davao je s vremena na vreme nešto novca. Ona se

---

sama snalazila kako bi prevazišla tu situaciju, i uvek sam imala utisak da vuče đavola za rep. Kada je došao trenutak za moju profesionalnu orijentaciju, nije bilo ni govora da to ne bude nešto što će, po njenom mišljenju, pružiti najbolje mogućnosti za zaposlenje. Neka profesija koja donosi zaradu, kako bih mogla sama da se izdržavam, ma šta da mi se desi u životu...

Iako sam oduvek obožavala da crtam, morala sam da potisnem svoje želje i da nevoljno započnem da studiram trgovinski menadžment. Dobro mi je išlo. Bar naizgled. Jer u meni se nešto poremetilo. San iz detinjstva koji padne u zaborav nepogrešivo se pretvori u srčanu insuficijenciju!

Dan kada sam stekla diplomu bio je za moju majku najlepší dan posle mog rođenja. Imaću bolju budućnost nego ona. Njena sreća je došla pomalo kao melem na moju nevidljivu ranu, i ja sam na kraju sebe ubedila da to nije tako loše. Početak moje karijere veoma je obećavao. Bila sam nadarena za odnose s ljudima. Zatim su mi venčanje i dolazak Adrijena prikočili ambicije. Pošto nisam želela da ličim na sluđenu majku koja juri za karijerom, odlučila sam da ne radim puno radno vreme kako bih mogla da uživam u svom sinu. Naivno sam mislila da sam napravila pravi izbor. Nisam shvatila da takav status nosi negativne posledice sa sobom: osim što je bilo teško da za četiri dana uradim ono što su drugi radili za pet, imala sam snažan utisak da sam pomalo